

Vrienden DER Natuur

"Vrienden der Natuur"

is de digitale nieuwsbrief van kring
Venlo van het Koninklijk Natuurhistorisch
Genootschap in Limburg

Herfst 2016

INHOUD	2
Voorwoord	3
Programma Vrienden der Natuur	4
Paddenstoelenexcursie Zwartwater	5
Excursie Krickenbeck	6
Varia avond	8
Fotopresentatie Gotland	9
Verslag insectenexcursie Groote Heide	12
Reigerachtigen veroveren Limburg	13
Natuurvisie Limburg slecht voor natuur	14
Programma faunagroep	16

Visarend bij Wittsee (foto Pieter Elbers)

Redactie

Jos Hoogveld
Hertog Reinoudsingel 129, 5913 XC Venlo
077-3518131
jos.hoogveld@gmail.com

Medewerkers:

Huub Crommentuyn
Peter Eenshuistra
Jos Hoogveld
Sjaak Gubbels
Ger Michels
Frans Dorssers

Leden Stuurgroep :

Jos Hoogveld, voorzitter
Bert Roelofs, secretaris
Leden : Peter Eenshuistra, Piet Mölling, Sjaak
Gubbels, Frans Dorssers

Studiegroepen kring Venlo :

Natuur en Landschap

Piet Mölling, Stalbergweg 249, 5913 BN Venlo
077-3547179; p.molling@hetnet.nl

Florastudiegroep

Peter Eenshuistra, Henri Uyttenbroeckstraat 24,
5913 WE Venlo
077-3510676; pjeensh@plex.nl

Faunastudiegroep

Pieter Elbers, Hertog Reinoudsingel 116,
5913XG Venlo
077-3518037/06-48453921;
pieterelbers@hotmail.com

Voorwoord : Integratie vordert, ook in de natuur

Door de mondialisering wordt de wereld steeds meer één dorp. Dat geldt voor mensen, maar ook voor natuur. Met hulp van de mens worden soorten steeds meer verspreid naar plaatsen die ze zelf niet kunnen bereiken. De klimaatverandering veroorzaakt daaroverheen veranderingen in de verspreiding van soorten. Op zich is invloed van de mens op verspreiding van andere soorten niet nieuw. De omzetting van natuurlijke begroeiing in landbouwgrond, de jacht op bepaalde soorten en soms ook bewuste uitzetting van soorten. Denk aan fazanten en konijnen die al door de Romeinen of in de Middeleeuwen vanuit het Middellands Zeegebied naar o.a. Nederland zijn gebracht.

Niet iedereen is blij met nieuwkomers. Dat is vooral zo als deze de oorspronkelijke soorten verdringen of mensen er last van hebben. Tot in de jaren '90 werden nieuwkomers onder de vogels vaak fel bestreden. Daarna gebeurde dat minder. Dit had als gevolg dat vooral watervogels die door liefhebber werden gehouden zich in de natuur vestigden en soms snel toenamen. Voorbeelden zijn Canadese gans en Nijlgans. Vooral nog is niet duidelijk of deze inheemse soorten verdringen. Het lijkt er niet op. Beide soorten komen ook in bebouwde omgeving voor en verlevendigen zo de "stadsnatuur".

Onder de planten zijn er ook veel nieuwkomers. Sommige bloeien mooi. Andere zoals watercrassula, zijn onooglijk en staan op plaatsen waar we liever rode lijstsoorten zien. Een interessante soort is ook reuzenbalsemien. Deze bloeit mooi, verdringt vooral brandnetel. Hij kan geweldig woekeren en breidt zich sterk uit, vooral langs beken en rivieren. In Noord-Brabant en Vlaanderen wordt hij fanatiek bestreden, in Nederlands Limburg laten we hem mooi bloeien en lijkt hij vanzelf weer af te nemen.

Wat is wijsheid, wat is natuur(lijk)?

Jos Hoogveld

Gemengd paar grauwe en Canadese gans met jongen. Groenveldsingel Venlo.

Reuzenbalsemien kan massaal optreden, zoals hier bij de monding van de Lingsforterbeek.

Programma Kring Venlo oktober 2016 – januari 2017

Zo 9 oktober 2016

Paddenstoelenexcursie naar Zwartwater
Leiding : Peter Eenshuistra
Vertrek : 9.00 uur parkeerplaats aldaar.

Zondag 13 november 2016

Vogel- en paddenstoelenexcursie Krickenbeck
Leiding : Jos Hoogveld.
Vertrek : 9.00 uur per fiets vanaf infocentrum de Groote Heide.

Donderdag 15 december 2016

Varia-avond
Plaats : Infocentrum Groote Heide
Aanvang : 19.30 uur.

Donderdag 12 januari 2017

Fotopresentatie Gotland (Zweden)
Door Peter Eenshuistra
Plaats : Infocentrum Groote Heide
Aanvang : 19.30 uur

Op de trek zijn veel vogels te zien. Hier tussen enkele grauwe ganzen twee krombekstrandlopers en een Kievit. Op het Heerenven (foto: Huub Crommentuyn)

Half september zaten er 60 grote zilverreigers bij de Bouxweerd, naast 35 blauwe.

Paddenstoelen excursie Zwarte water

Datum: zondag 9 oktober 2016
Tijd: 9.00 uur
Plaats: Parkeerplaats Zwarte Water, Schandeloselaan, Venlo

De jaarlijkse paddenstoelenexcursie gaat dit jaar weer naar het Zwarte water. We beginnen bij het Beukenlaantje waar altijd wel een aantal leuke soorten zijn te vinden. Aan de voet van de beuk kunnen we de bij nat weer sterk glanzende Beukwortelzwam verwachten met zijn lange steel. De grijsgroene melkzwam groeit ook bij Beuk. Onder Lariks zijn ook altijd fraaie paddenstoelen te vinden. De Gele ringboleet, de Appelrussula en de Dennenvoetzam ontbreken eigenlijk nooit. Verderop kunnen we op dood hout misschien de Kroontjesknotzwam vinden. Tien jaar geleden was dit nog een grote zeldzaamheid, maar inmiddels kunnen we deze fraaie soort (zie foto links) in veel Limburgse bossen vinden.

Kroontjesknotzwam

Grote sponszwam

Onder Grove den, soms ook onder sparren, vinden we andere grote houtbewonende soorten zoals b.v. de Grote sponszwam (rechter foto). Op Fijnspar is ook de Roodgerande houtzwam geen zeldzame verschijning meer. Onder Grove den zijn meer paddenstoelen te vinden zoals De scherp smakende Dyivelsbroodrussula, De Papilrussula en de Bruine ringboleet. Dit zijn de vruchtlichamen van mycorrhiza schimmels. Deze schimmels leven in symbiose met de boom. Ze helpen de boom met het opnemen van water en zouten, beschermen de boom tegen andere aantastingen en krijgen er in ruil suikers voor terug.

Bij Eik groeien soorten zoals de zeer algemene Kaneelkleurige melkzwam en de Zwartpurperen russula. Deze melkzwam heeft een zeer muffe geur die omschreven wordt als: geurend naar wantsen. Op dode eiken groeit de Doolhofzwam. Dit kunnen ook Amerikaanse eiken zijn.

Op (dode) berkenstammen ontbreekt de Berkenzwam eigenlijk nooit. De schimmel begint met de aantasting van levend hout (parasitair) maar kan nog jaren vooruit op dood hout (necrotroof). Vriendelijker is de gewone berkenboleet, waarvan de schimmel in symbiose leeft.

Op het moment dat ik deze aankondiging schrijf is het dertig graden en erg droog. Voor de paddenstoelen is het te hopen dat het weer snel omslaat. Regen en koel weer zijn ideaal voor een rijke en gevarieerde paddenstoelenflora. Het Zwarte water heeft ons voor wat betreft paddenstoelen nog nooit in de steek gelaten. Omdat er zowel vochtige als droge, zandige als kleiige, naaldbossen en loofbossen te vinden zijn, is altijd er wel een plek met voldoende paddenstoelen. Hopelijk wordt het weer een interessante excursie met veel paddenstoelen. De excursie vertrekt om **9.00** uur vanaf de grote parkeerplaats aan de Schandelose laan. Alle belangstellenden (leden en niet-leden) zijn van harte welkom.

Peter Eenshuistra

Vogelexcursie Krickenbeck

Datum : Zondag 13 november 2016

Vertrek : 9.00 uur per fiets vanaf infocentrum de Grootte Heide.

Excursieleider : Jos Hoogveld.

De Krickenbeck is een prachtig natuurgebied om de hoek, bijna op loopafstand van Venlo. Er is van alles te zien. Er zijn veel bossen, grote meren, beken en een kasteel. De kern van dit natuurgebied wordt gevormd door de laagveenplassen rond kasteel Krickenbeck. Het gebied is nat door de ligging tegen de Viersener Breuk. Deze breuk ligt als een soort bergkam over grote lengten langs de grens ten oosten van Venlo. Historisch is het gebied nauw met Venlo verbonden. Venlo viel in de middeleeuwen onder ambt Kriekenbeek, onderdeel van het Overkwartier van Gelre.

Op en oostelijk van de Viersener Breuk ligt de geohydrologische basis hoog. Hierdoor kan het water nauwelijks de grond in zakken. In dit gebied zijn omvangrijke berkenbroekbossen. Op de helling van de breuk bij de uitzichtstoren heeft zich natte heide met gagel en beenbreek ontwikkeld. In deze natte heide liggen vlaskuilen. Daarin komt oa klein blaasjeskruid voor, maar daarvan zie je in de herfst weinig meer. Vanaf de toren zijn vaak langstreckende roofvogels te zien, naast bosvogels die rond de toren zitten.

Westelijk van de breuk komt kalkhoudend water voor. Hier bevinden zich op uitgebreide schaal elzenbroekbossen, plaatselijk bronbos, verlandingsvegetaties met riet en natte schrale graslanden. Op de meren zitten veel vogels, vooral watervogels. Grauwe gans, blauwe en grote zilverreiger, verschillende soorten eenden, futen, enz. Hier komt een telescoop goed van pas. Dan zijn vogels die verder weg zitten nog goed te zien.

Cultuurhistorisch is er ook het nodige te zien. Zo is er heel zichtbaar een hoge beek (de Nette) en een lage beek (de Renne) met meer dan een meter verschil in waterpeil. Dit zet zich in de doorstroomde meren voort. Spectaculair is het uitzicht vanaf de toren op het hoogste put van de breuk. Aan de westkant kun je de kerktorens van Noord- en Midden-Limburg zien, aan de andere kant kijk je tot de rand van het Roergebied.

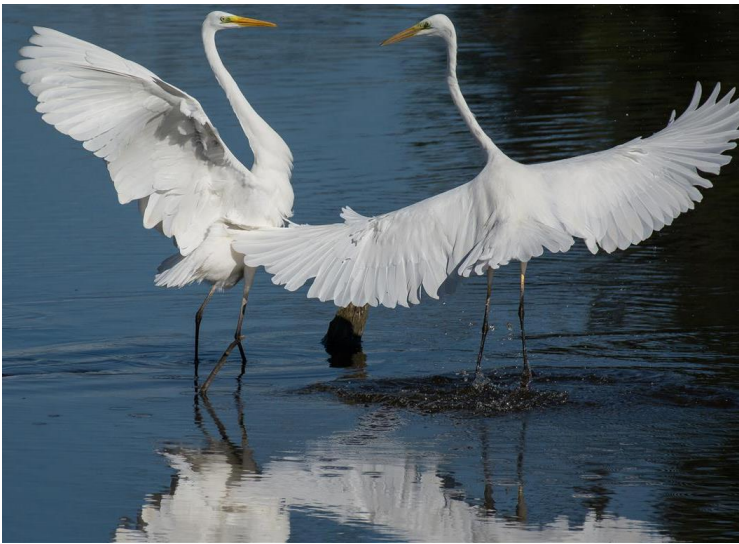
Behalve naar vogels, zullen we ook naar andere interessante natuur kijken. Als het niet gevoren heeft en voldoende vochtig is geweest, zijn er de nodige paddenstoelen te verwachten.

Zicht op de Krickenbecker Seen vanaf de uitzichtstoren. Op de achtergrond de bebouwing van Venlo

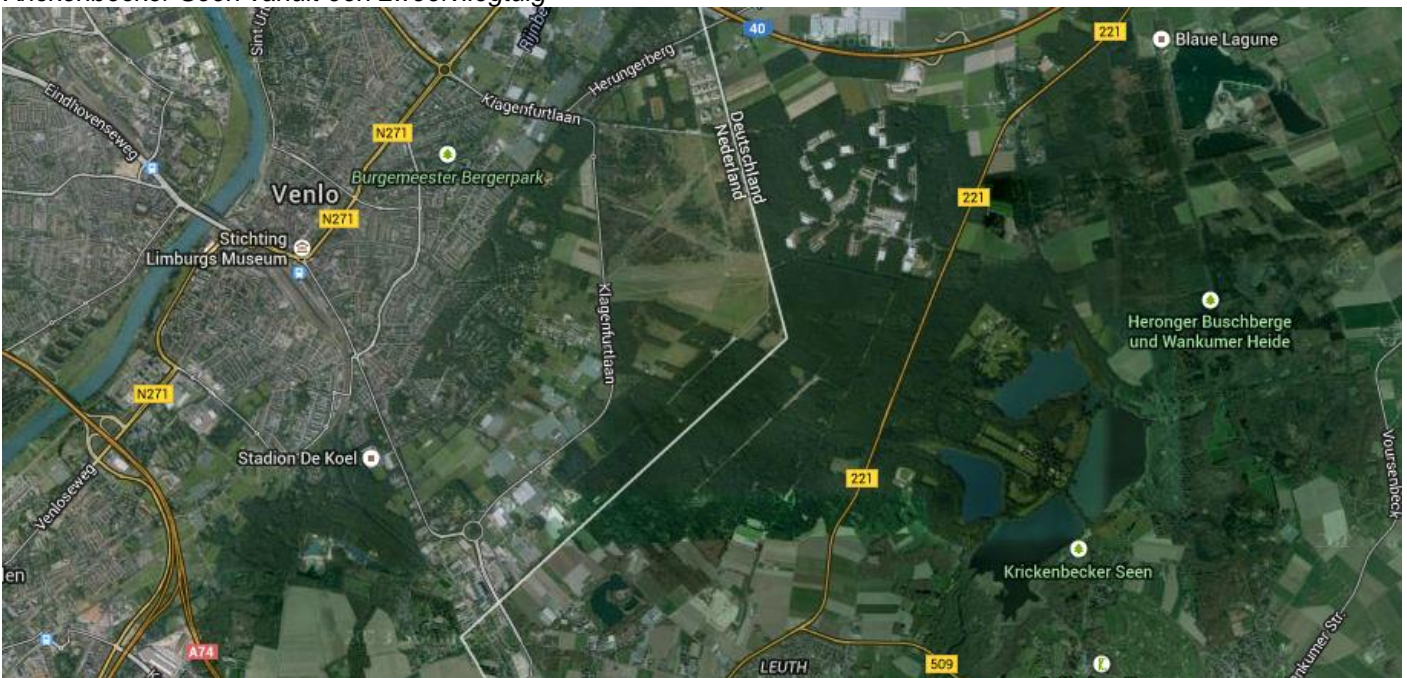
Vossen en beverratten bij de Wittsee (foto's Pieter Elbers)

Grote zilverreigers en ijsvogel zijn meestal van de partij in de Krickenbeck. Hier bij de Wittsee (foto's Pieter Elbers)

Krickenbecker Seen vanuit een zweefvliegtuig

Krickenbeck, achtertuin van Venlo.

Varia-avond Vrienden der Natuur

15 december 2016, 19.30 uur
Bezoekerscentrum Groote Heide

Op deze avond houdt onze kring haar traditionele varia-avond voor leden en belangstellenden. Leden van de Vrienden der Natuur laten ons middels foto's zien wat zij in de natuur hebben waargenomen en hoe zij dit hebben gerealiseerd. Wij nodigen leden uit, om interessante dingen die zij in den natuur hebben gezien en meegemaakt deze op de varia-avond aan de toehoorders te tonen.

Nu al op het programma staat een bijdrage van Peter Eenshuistra die ons foto's laat zien van de Vrakelberg in Zuid-Limburg, het Eikenhaagbeukenbos tussen Susteren en Stein en van de Maasplassen in Midden-Limburg. De Vrakelberg is een kalkgrasland in beheer bij Staatsbosbeheer. Door maaien en begrazing met schapen is dit natuurgebied fraai hersteld. Veel orchideeën zoals Bijenorchis, Soldaatje Bruine orchis en Nachtorchissen bloeien in dit fraaie natuurgebied. Ook andere botanische zeldzaamheden zoals Verfbrem en Klavervreter zijn hier te vinden.

Inventarisatiewerk voor Natuurmonumenten bracht Peter dit jaar in het fraai Eiken-Haagbeukenbos en in de (nieuwe) riviernatuur rond de Maasplassen. Langs de Kingbeek ten zuiden van Obbicht ligt binnen een donker bos één van de weinige groeiplaatsen van de Blauwzwarte rapunzel in Limburg. Langs de Maas groeien zeldzaamheden zoals Brede orchis en Absintalsum. Soorten als Kattendoorn, Witte Munt, Wilde marjolein en beide soorten Agrimonie blijken ineens niet zo zeldzaam in Limburg.

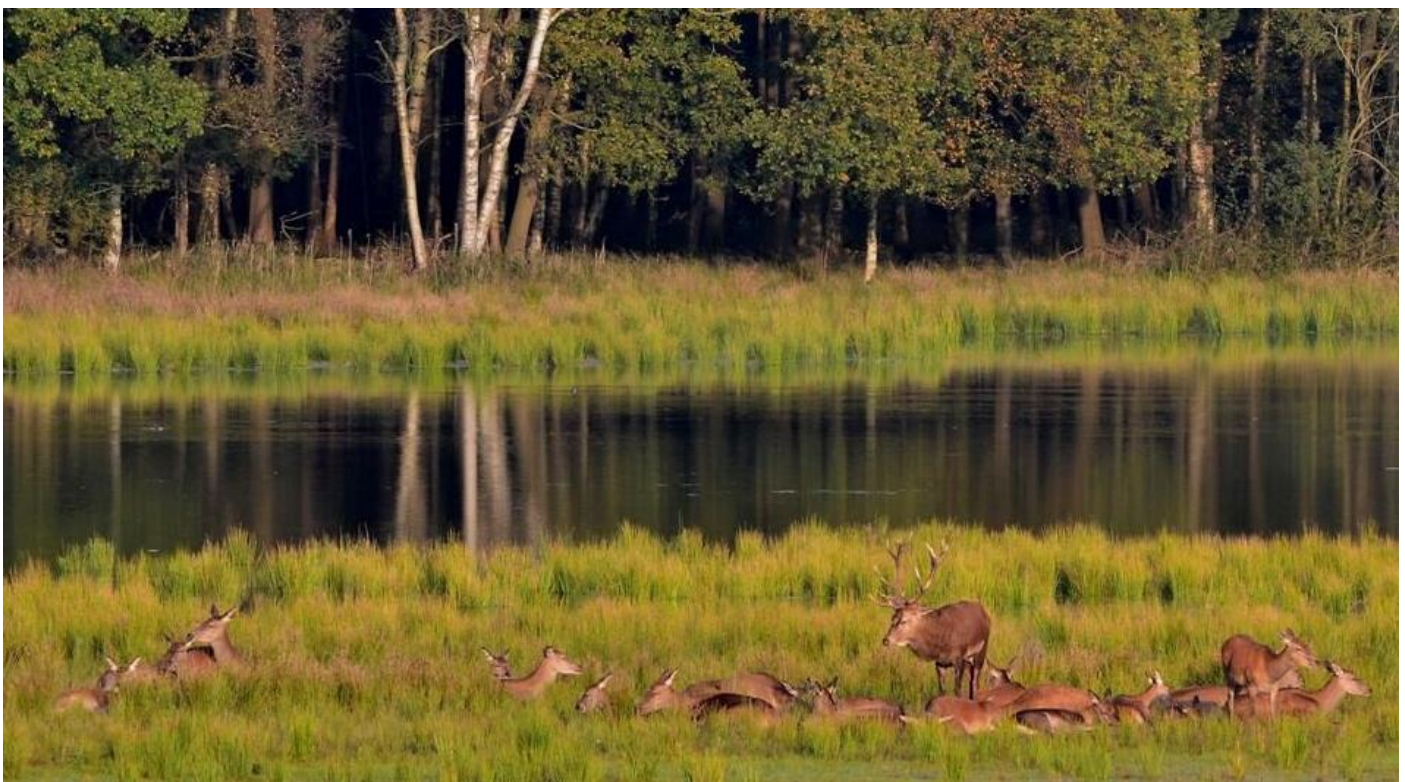
Sjaak Gubbels brengt ons plaatjes met de titel "*Wat kruipt er in de tuin*". In een tuin geplaveid met tegels, al dan niet van natuursteen, of volgestort met gravel zullen weinig dieren te vinden zijn. In een natuurtuin met veel wilde planten daarentegen kruipt en vliegt het een ander rond. Kikkers, vlinders of sprinkhanen voelen zich hier thuis. Maar wat te denken van witte tijgers, weeskinderen en stadsreuzen. We zullen het op de Varia-avond zien.

Een andere bekende gast op de Varia-avond is Twan Martens. Hij gaat ons natuurlijk iets laten zien en vertellen over insecten. Door zijn rijke ervaring heeft hij beelden van bijzondere, deels zeldzame insecten voor ons verzameld. We laten ons verrassen.

De grote broer van Twan, Henny, is ook actief in de natuur. Hij toont ons foto's van de slechtvalken die in de Martinustoren broeden en van kraanvogels rond Diepholz in Noord-West Duitsland. Dit gebied bezoekt de faunagroep de laatste jaren ook begin november. Er verblijven dan tot 100.000 kroëne kranen!

Kortom, komt dit zien en laat je verrassen!

Piet Mölling

Edelherten in Weerterbos tijdens brunst

Fotovoordracht KNNV-reis Gotland; Prachtige natuur op kalk

Datum: donderdag 12 januari 2016
Tijd: 19.30 uur
Plaats: Informatiecentrum Limburgs Landschap Groote heide

Dit jaar heb ik Zweedse eiland Gotland bezocht van 26 juni tot en met 10 juli. Het betrof een door de KNNV georganiseerde natuurreis. Het hoofdeiland is 125 bij 65 kilometer groot. Het eiland ligt in de Oostzee ten zuiden van Stockholm (zie kaartje). Het hele eiland bestaat uit kalk die ca 400 miljoen jaar geleden is gevormd in een tropische zee gedurende het Siluur.

Gotland ligt in de Oostzee

Deel van de oude stadsmuur in Visby

Kalkkliffen Stora Karlsö

Iepenpage Dalby Södersk

Vanuit Travemünde zijn we 's nachts met de veerboot overgestoken naar Trelleborg in Zuid-Zweden. 's morgens hebben we Dalby Urskog bezocht. Dit is een oud loofbos met iep, Es, Eik en Beuk. Iepen en Essen hebben zwaar te lijden gehad van aantastingen. Hier werden we verrast door de Iepenpage. Na een overnachting in Zuid-Zweden werd 28 juni Gotland bereikt. De eerste week zijn de noordelijke helft, het eiland Farö en de hoofdstad Visby bezocht. Visby is een oude ommuurde vestingstad met kerken, kerkruïnes en een fraaie botanische tuin. Het eiland Farö ligt even ten noorden van Gotland. Vroeger waren Farö en het noordelijk deel van Gotland voor niet-Zweden verboden terrein. Het was militair spergebied. Gelukkig is dit fraaie deel nu wel toegankelijk. Opvallend zijn de oude schuurtjes met wat eerst lijkt op rieten daken. Het gaat echter om Galigaan daken. De messcherpe gezaagde bladranden zorgen ervoor dat bundeling en het binden van stengels zoals bij Riet niet nodig is. Zeer verrassend was de verschijning van een Roerdomp vlak langs de weg. Er was kennelijk iets mis met de vogel, want hij of zij vluchtte niet. Wel nam de vogel de dreghouding aan.

Slangenkruid is zeer algemeen op Gotland

Gotland gebruikte Galigaan als dakbedekking

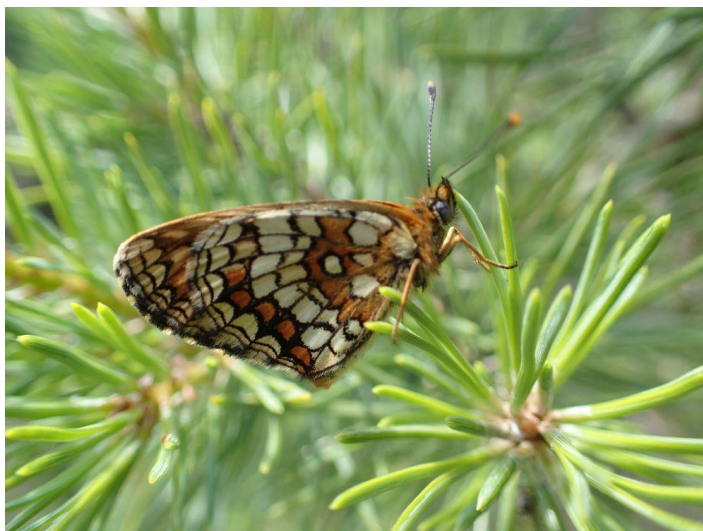
Vliegendorchis groeit in kalkmoeras

Een zieke of gewonde (?) Roerdomp op Farö

Gotland bestaat uit kalk. De verweringslaag is meestal dun. Dat betekent dat overal kalkflora aanwezig is. Op sommige stukken is net als op Öland een kalksteppe met korstmossen en kalkflora aanwezig. Tijm, Steentijm, Zonneroosjes, Wit vetkruid, Zandlelie en korstmossen bedekken de kalkgrond. Ook de open naaldbossen kennen een zeer gevarieerde flora met orchideeën, Engbloem, heide, Duinsalomonszegel, Leverbloempje, Hengel en bessen. Kalkmoerassen zijn ook zeer de moeite waard met orchideeën, Lange zonnedauw en Breed wollegras. Opvallend is dat een soort als de Vliegendorchis in Zweden in kalkmoerassen groeit, terwijl we in Zuid-Limburg en in de Eifel de soort van droge kalkgraslanden kennen.

Langs de gehele kust liggen kalkkliffen, steenstranden en strandweiden met veel vogels en planten. De tweede week werd het zuidelijk deel van het eiland bezocht. Eén van de vele hoogpunten betrof een bezoek aan het eilandje Stota Karlsö. Steile kalkkliffen bieden rust en dekking voor vele klifvogels zoals Alken en Zeekoeten. Niet alleen vogels en bloemen zijn interessant. Gotland is rijk aan dagvlinders. Talrijke Parelmoervlinders en Blauwtjes vliegen hier. Zuivere lucht zorgt voor grote variatie van mossen en korstmossen. De schors van oude bomen is rijk aan soorten korstmossen. Op oude eiken groeien baardmossen, struikvormige korstmossen en het in Nederland verdwenen Longmos. Longmos vormt lobben met afmetingen van enkele centimeters. Paddenstoelen waren er door de droogte nog niet veel. Toch kon een enkel exemplaar op de foto worden vastgelegd.

Bosparelmoervlinder

Netstelige heksenboleet

Alken in gesprek op Stora Karlsö

Bloeiende strandweiden bij Närsholmen

Longmos op oude eiken

Tijmblauwtje

Belangstellenden, ook niet-leden, zijn van harte welkom!

Peter Eenshuistra

Verslag insectenexcursie op de Groote Heide

Op zondag 21 augustus jl. konden we genieten van de insecten op de Groote Heide in Venlo. Onder leiding van Sjaak Gubbels, Twan Martens en Bert Roelofs bezochten 2 leden van de Vrienden der Natuur benevens een 6-tal leden van het IVN Baarlo-Maasbree een stuk van de heide, voornamelijk de zgn. Bloemenweide vlakbij het Informatiecentrum. Ofschoon het weer niet zo gunstig was, het waaide nogal en er viel ook wat regen, hebben we toch aardige ontdekkingen gedaan. Dit alles door de grote deskundigheid van de heren en de vanggereedschappen waarover zij beschikken. Een groot vangnet is het belangrijkste, evenals een loep en een glazen potje om de gevangen beestjes te bekijken. De Groote Heide is samengesteld uit meerdere grondsoorten, die er in de loop van de tijd om meerdere redenen hier gekomen zijn. Dit verklaart de grote verscheidenheid aan insecten die hier voorkomen.

De eerste ontdekkingen waren de wantsen, o.a. de graswants en de schildwants, die voornamelijk op bladeren leven. Het zijn niet de enigste wantsen die hier voorkomen. Het zijn er meer dan 6. Direct na de wantsen ontdekten we een cicade, een halfvleugelig aan de wants gelieerd insect, dat ver kan springen en moeilijk is te bemachtigen.

De sprinkhanen zijn op de heide goed vertegenwoordigd. Het begon met een krasser, gevolgd door een knopspruitje. De groene sabelsprinkhaan komt hier voor, maar deze is niet gezien. Het minder goede weer moet hiervan de oorzaak zijn geweest. We hebben hem niet gehoord, de boskrekkel, maar wel gezien, die op de grond, tussen bomen en struiken leeft. Bij mooi, warm weer, maar ook 's nachts hoor je de bekende veldkrekkel. Het weer was er naar.

Tijdens onze wandeling kijken we ook naar de planten, waaraan de heide zo rijk is. Bekende soorten zijn de het Jacobskruiskruid, wilde krodde, hazenpootje, boerenwormkruid, wilde marjolein, ijzerhard, lupine, agrimoni, ossentong om een paar te noemen.

Het weer was ook niet zo geschikt voor het waarnemen van vlinders, ofschoon deze in vele soorten hier voorkomen. We zagen het hooibeestje, dat hier veelvuldig voorkomt. Ook de witjes, citroenvlinders werden hier gezien. De befaamde heidevlinder, niet waargenomen, kun je op de heide aantreffen. Een leuke ontdekking was de piramidevlinder die op eikenbomen leeft.

Zo halverwege onze wandeling ontdekte Sjaak iets bijzonders en wel het klein vliegend hert. Dit is een zeldzame kever, die naast zijn grotere broer het vliegend hert leeft van het sap van loofbomen. Op dezelfde plaats kroop nog een mestkever, die als zeer algemeen beschouwd wordt.

Ter afsluiting deed Twan nog een ontdekking van 2 stuks blindwantsen, die eerst later na raadpleging van de boeken op de juiste naam gebracht kon worden. Het betreft de uiterst zeldzame *Pilophorus simulans* waarvan de puntogen ontbreken. Wantsen hebben 2 of 3 ogen op de kop. De wandeling die ongeveer 2 uur duurde, werd bij een naderende regenbui afgesloten.

Piet Mölling

Meer natuurstudie/-beleving rond Venlo

Natuurhistorisch Genootschap : NHGL.nl

IVN Maasduinen	afdeling.ivn.nl/maasduinen
IVN Steilrand	afdeling.ivn.nl/de-steilrand
IVN Maasdorpen	afdeling.ivn.nl/de-maasdorpen
IVN Baarlo-Maasbree	afdeling.ivn.nl/baarlo-maasbree
Limburgs Landschap	Linburgs-Landschap.nl

Reigerachtigen nemen een grote vlucht

Reigerachtigen zijn veelal grote, opvallende vogels. Mede hierdoor spreken ze tot de verbeelding. Opvallend is dat het met veel soorten vrij goed gaat. Eerder was dat niet het geval. Veel soorten werden in het verleden bejaagd als voedsel of voor de veren. Dat gebeurt nu niet meer. Ook is het leefgebied van veel soorten achteruit gegaan door het droogleggen van moerassen en de intensivering van de landbouw.

De ooievaar was vrijwel verdwenen uit Nederland. Ooievaardorpen werden ingesteld om de soort te behouden voor Nederland. De laatste 20 jaar kunnen ze weer op eigen kracht verder in Nederland. In Limburg broedt al enkele jaren een paar in Gennep, op het oude stadhuis. Dit jaar broedde een paar bij de kasteeltuinen. Helaas zonder jongen groot te brengen. In diezelfde Kasteeltuinen broedde vorig jaar voor het eerst in de geschiedenis een paar lepelaars. Helaas is dat dit jaar niet meer gebeurd. Maar met verschillende geslaagde broedsels op de Strabrechtse Heide in zuid-oost Brabant, zullen er vast meer volgen. In ieder geval zijn ze nu een regelmatige verschijning op de Hamert en langs andere plassen. In heel Noordwest Europa is de soort de afgelopen 20 jaar behoorlijk toegenomen. De Zwarte Ooievaar broedt nog niet in Nederland. Hij heeft zich wel behoorlijk in westelijke richting uitgebreid. In de Ardennen is hij al vaste broedvogel met een kleine 100 paar. In de trektijd zitten in Limburg tot tientallen zwarte ooievaars.

Ooievaars foeragerend op het Heerenven-zuid tegenwoordig een gewone verschijning.

Lepelaars, slobenden en pijlstaarten op het Heerenven-zuid in natte tijd

De toename van de grote zilverreiger is helemaal opzienbarend. In de vorige eeuw was het een zeldzame soort die ik maar een enkele keer heb gezien. Nu broedt hij in Nederland en zitten er 's winters bijna 10.000! De kleine zilverreiger heeft zich vanuit Zuid-Europa via Frankrijk tot in ons land uitgebreid. Als zuidelijke soort zit hij vooral in Zeeland en verder langs de kust. In Limburg zien we hem niet zo vaak. De laatste weken zit er een koereiger bij het Beesels Broek. Ook deze soort is zich aan het uitbreiden vanuit het zuiden. Of dat doorzet zullen we zien. Er zitten ook nogal eens ontsnapte beesten. Met de blauwe reiger gaat het wisselend. In koude winters gaan er veel dood. Dit jaar zijn er veel door de zachte winter en de vele kikkers sinds de vele regen in juni. Met enkele reigers gaat het (nog) niet goed : Roerdomp, wouwaapje en kwak. Dat is ook geen echt Limburgs verschijnsel, maar wel jammer. De kwak is nog wel het symbool van de Vrienden der Natuur.

Jos Hoogveld

Links : Zwarte ooievaars bij de Banen, met een blauwe reiger en enkele lepelaars. Wie had dat 20 jaar geleden kunnen dromen? Rechts : Drie grote zilverreigers en één kleine op het Heerenven.

Nieuwe Natuurvisie Limburg : “Waar eens het nachtegaaltje zong”

Bleeker herleeft in natuurvisie

Sinds enkele jaren zijn de meeste natuur- en landschapstaken door het Rijk overgedragen aan de provincies. Dat is vooral rond 1995 gebeurd en de afgelopen jaren. De afgelopen jaren is dat ingezet door kabinet Rutte I met Henk Bleeker als (on)verantwoordelijk staatssecretaris voor oa natuur. Hij bezuinigde op een ongehoorde wijze op dit beleidsveld. Iemand waarmee hij nauw samenwerkte was zijn geestverwant Ger Koopmans. Deze CDA-politicus was eerder wethouder in Arcen en Velden en is nu een invloedrijk gedeputeerde in Limburg. Zijn invloed is duidelijk terug te zien in de Natuurvisie Limburg, hoewel niet hij, maar de andere CDA-gedeputeerde, Patrick van de Broeck, natuur en landschap in zijn portefeuille heeft.

In de lijn van Bleeker wordt in de Natuurvisie de EHS (nu Natuurnetwerk Nederland, NNN genoemd) zo klein mogelijk gemaakt. In Limburg heet dat de Goudgroene Natuur. De Zilvergroene natuur is het deel van de EHS dat sinds Bleeker is vervallen. Was er tot voor kort een mogelijkheid bij Zilvergroen toch 50% van de aankoop door de provincie gefinancierd te krijgen, nu lijkt dat een stuk minder duidelijk. Ook is er dan geen geld voor het beheer van deze nieuwe natuur. Dat maakt het vooral voor SBB onaantrekkelijk dergelijke gronden te gaan beheren. Zij heeft immers, anders dan Natuurmonumenten en het Limburgs Landschap, geen aanvullende geldbronnen als de Postcodeloterij. Dit probleem speelt bij voorbeeld bij de Kraayelheide.

Natuurbeheer door particulieren

Niet lang na de vaststelling van het Natuurbeleidsplan in 1990 begon de weerstand tegen de realisatie van de EHS toe te nemen. Behalve vanuit de landbouw kwam dat ook van veelal rijke particulieren, vaak “landadel”. Zij wilden hun oude landgoederen (weer) zelf beheren en er zeker ook kunnen jagen. Zij verenigden zich in de Federatie Particulier Grondbezit. Deze club werd geleid door de directeur van Nationaal Park de Hoger Veluwe, ook een bondgenoot van Bleeker/Koopmans. Door sommigen werd de aankoop van nieuwe natuur en overdracht hiervan aan de traditionele natuurbeheerders (SBB, NM en LiLa) gezien als een vorm van collectivisatie van de grond. Dergelijke sentimenten spelen bij Bleeker cs sterk en zijn ook duidelijk in hun beleid terug te zien. Zeer kwalijk is dat deze club geprocedeerd heeft tegen het “voortrekken van traditionele natuurbeheerders” bij de realisatie van natuur (doorlevering van nieuwe natuur na aankoop). Zij vonden dat andere particulieren op dezelfde voorwaarden hiervoor in aanmerking moesten komen. Dit wordt het gelijkberechtigingsbeginsel genoemd. Door deze procedures, die grotendeels Europees worden gevoerd, ligt de doorlevering en inrichting van nieuwe natuur als vijf jaar vrijwel stil. De Federatie heeft zelfs geprobeerd de aankoopsubsidie die de natuurbeheerders hadden gekregen voor de realisatie van de EHS en voor het beheer van hun terreinen, teruggevorderd te krijgen. Dat was een bom onder het hele Nederlandse natuurbeleid. Dit had tot faillissement van de natuurbeheerders geleid. Je kunt je afvragen waar die Federatie op uit was.

Ook in de Natuurvisie Limburg wordt de lijn Bleeker doorgetrokken. Al sinds een jaar of tien is het formeel zo dat na aankoop van nieuwe natuur, particulieren (anders dan NM en LiLa, die ook particulieren zijn) voorrang hebben bij de overdracht/doorverkoop na afwaardering van landbouwgrond naar natuurgrond. In de praktijk liep dat niet zo hard. Dit heeft de laatste jaren stagnatie van doorlevering en inrichting van natuurgronden tot gevolg. Voorbeelden in de omgeving zijn de gronden van Heijligers bij het Vreewater, stagnatie van overdracht van natuurcompensatiegronden naar LiLa of SBB bij Egypte en het Koelbroek, beheer van natuurvriendelijke oevers van RWS langs de Maas. Er is hier sprake van ondoelmatige besteding van overheidsgeld. De gronden zijn aangekocht, maar vervullen niet de functie waarvoor ze zijn aangekocht.

In de Natuurvisie stelt de provincie dat voor verdere realisatie van de EHS/NNN aankoop niet meer zal gebeuren. De huidige eigenaar zou dat het beste kunnen. Dat zijn meestal boeren. Die hebben in het omzetten van hun grond in natuur meestal niet echt belangstelling, zeker niet om het zelf te doen. Als het al gebeurt, is het de vraag wat dat voor natuur oplevert. De provincie vindt dat het natuurdoel daarbij aangepast moet kunnen worden aan wat inpasbaar is voor de boer.

Andere visie of sabotage van het natuurbeleid?

Je kunt je afvragen waarom de provincie het natuurbeleid zo formuleert. Is dit gewoon een andere visie, of spelen er andere sentimenten? Tot nu toe is niet gebleken dat de meeste boeren veel belangstelling hebben voor natuurbeheer. De gangbare landbouw ontwikkelt zich steeds intensiever. Natuurbeheer past daar niet echt bij. Gangbare landbouw en natuur verschillen te sterk om verweven te zijn. Om beide zich goed te laten ontwikkelen, is ruimtelijke scheiding noodzakelijk. De EHS past bij dat concept. Verwevenheid levert over het algemeen weinig natuur op, terwijl het veel geld kost in geval van beheerovereenkomsten. Dat blijkt steeds weer uit wetenschappelijke studies. Ongelooflijk is dan ook dat veel politici (met name van CDA huize) en de landbouworganisaties hier toch op in zetten. Ten minste in de EHS. Op landbouwgrond hoor je ze er niet over.

Een nieuwe loot aan deze boom is dat gedeputeerde van de Broeck nu vindt dat inrichting van nieuwe natuur niks mag kosten. Dit terwijl de afgelopen 20 jaar is gebleken dat met name ondiep afgraven de natuurwaarde een paar klassen opstuwt.

Als je gezien bovenstaande toch kiest voor niet aankopen van de EHS, weet je of niet hoe de hazen lopen, of je bent erop uit het natuurgebeid te saboteren.

Jos Hoogveld

PS : De eerste versie van de natuurvisie was getiteld "Waar het nachtegaaltje zingt". Zoals natuurliefhebbers weten, is de nachtegaal vrijwel uit Limburg verdwenen. Niet bepaald reclame voor het Limburgs natuurgebeid dat de "provinciale vogel" zo sterk achteruit is gegaan. Vandaar de iets aangepaste titel boven dit artikel.

In grote, aaneengesloten natuurgebieden kan het beheer op de natuur worden afgestemd. Dat is vooral belangrijk op natte plekken en bij gericht beheer zoals grootschalige begrazing. Hier het nieuwe natuurgebied Straelens Schuitwater, deel van N2000 gebied Maasduinen. Er zitten veel bijzondere vogels en veel plantensoorten die op de rode lijst staan.

Massaal bloeiende kruipende moerasweegbree in de oeverzone van de Banen. Hier groeien veel internationaal bedreigde planten. Daarmee is dit natuurtype belangrijk, maar zeker ook een succesverhaal voor natuurherstel in Limburg. Aankoop, goede inrichting en beheer zijn hiervoor onontbeerlijk. Dit is werk voor professionals, wat natuurbeheerders zijn.

Direct bovenstrooms van het Straelens Schuitwater ligt landbouwgebied. Dit geeft spanning met peilbeheer van de Lingsforterbeek over grote lengten.

Activiteiten Faunagroep oktober 2016 – mei 2017

DATUM	PLAATS	BESTEMMING
2-10-2016 7.00u	Reinoudsingel	<u>Oostvaardersplassen</u> : Klassieker. Waar vind je behalve burlende herten ook nog zeearenden, baardmannetjes, vossen enz?
-11-2016	Reinoudsingel	<u>Diepholz</u> : inmiddels klassieker met grote aantallen kraanvogels, vorig jaar ook kleine en wilde zwanen, kiekendieven en reeën. Afgesloten in een Imbiss met een lekkere Duitse maaltijd
-12-2016 9.00 uur	Reinoudsingel	<u>Anholter Schweiz</u> : Wildpark waar dieren dichtbij en mooi te zien zijn. Bij voorbeeld otter en lynx
27-12-2016	Reinoudsingel	<u>Middagje Noord Limburg</u> voor ganzen, en andere wintervogels (nu niet op het bord, maar vliegend)
8-1-2017	Reinoudsingel	
5-2-2017	Reinoudsingel	<u>Zeeland</u> : Teveel om op te noemen. Deze klassieker blijft er wel in : wad-, water- en zeevogels, grijze zeehond, kibbeling.
5-3-2017	Reinoudsingel	<u>Ooypolder / Milsbeek-Leemput</u> (onder voorbehoud)
-03-2017 19.30u	Bij Pieter	<u>Vergadering</u> . Planning excursies komende halfjaar. Daarnaast bijpraten over leuke waarnemingen en andere gezellige onderwerpen, meestal geïllustreerd met mooie foto's en filmpjes van de laatste natuurvakanties (b.v.Turkije om maar wat te noemen). Denk ook vast na over interessante bestemmingen. De koffie smaakt altijd uitstekend.
2-4-2017	Reinoudsingel	<u>Moresnet</u> : voorjaarsflora (hellingen vol met narcissen, bosanemonen, orchisjes) in een mooi heuvelland, eerste zomervogels, vuurgoudhaantjes, misschien weer een waterspreeuw. Lekker wandelen langs klaterend water
-5-2017	Reinoudsingel	<u>Meinweg</u>
Tussendoor		Het komt steeds vaker voor dat we op korte termijn tripjes organiseren zoals het Weerterbos met zijn burlende edelherten (en dan dichtbij!), bevers in Beesel of oehoes bij Belfeld. Als je interesse hebt om mee te gaan of zelf een goede bestemming weet, neem dan vooral contact op met Pieter.

Visarenden hebben dit jaar voor het eerst in Nederland gebroed. Ook elders nemen ze toe als broedvogel, maar daardoor ook op de trek. Daar profiteren wij weer van. Deze visarend zat enkele dagen bij het Straelens Schuitwater. Hij had niet alleen belangstelling van fotografen, ook van eksters.